

سسالوف

نوروز سال ۱۴۰۳

بنیاد حامیان علم و فناوری ایران

بنیاد حامیان علم و فناوری ایران

فهرست مطالب

- ۳..... ریشه کهن آموزش و پرورش و بنیادهای حامی علم و فناوری در ایران
- ۶..... معرفی خیرین نیک اندیش: دکتر علی اصغر عالمی
- ۸..... سه بعد مهم در وقف آموزش عالی
- ۱۰..... نگاهی بر جوایز حوزه علم و تکنولوژی
- ۱۱..... جایزه ی نوبل
- ۱۱..... مدال فیلدز
- ۱۲..... جایزه ی تورینگ
- ۱۲..... مروری بر فعالیت های بنیاد حامیان علم و فناوری ایران در سال ۱۴۰۲
- ۱۳..... پرداخت کمک هزینه تحصیلی به دانشجویان
- ۱۴..... افتتاح خوابگاه متاهلی دانشگاه قم
- ۱۴..... برگزاری ششمین گردهمایی خیرین آموزش عالی
- ۱۵..... برگزاری پویش حمایت از ایده های نوآورانه و کارآفرینانه
- ۱۶..... گزارش یک نظرسنجی

آدرس سایت بنیاد حامیان علم و فناوری ایران: <https://ifst.ir>

ریشه کهن آموزش و پرورش و بنیادهای حامی علم و فناوری در ایران^۱

آموزش و پرورش به شیوه کهن از زمان ورود آریاییان به سرزمینی که بعدها نام «ایران» گرفت وجود داشته است.

طبیعت و جغرافیای خاص این منطقه و برخوردهای متفاوت کانون های قدرت در درون و برون مرزهای حکومتی و نیمه حکومتی، آداب و رسوم و فرهنگ جامعه و نیز تماس ها و ادغام های درونی ساکنان ایران موجب نظام و نهادهایی گوناگون در امر اجتماعی و فرهنگی آموزش و پرورش شده است.

ایرانیان در روند تاریخی و دوران های حیات خود میراث جامعه گذشته را در همه زمینه های مادی و غیرمادی دریافت کرده و پس از فراگیری و دگرگون ساختن آنها در مسیر کمال به نسل های بعد از خود انتقال داده اند. در مسیر تاریخی وظایف «آموزشی» و «پرورشی» که برای قرن ها بر عهده خانواده بود به نهادهای جدیدی مثل آموزش و پرورش انتقال یافت که با کاربرد روش های جدید و سازمان یافته میراث های فرهنگی گذشتگان را به آیندگان انتقال داد.

در این میان بیش از همه پرورشگاه ها یا آموزشگاه های منظم و رسمی اولیه در ایران کهن عهده دار وظایف سازنده بودند؛ چراکه در این نهادهای ابتدایی، میراث های فرهنگی نه تنها نگهداری می شد و در مسیر تحول و تکامل قرار می گرفت، بلکه با ایجاد شرایط مناسب از

نسلی به نسل دیگر انتقال می یافت. در این مراکز ابتدایی نه تنها به خانواده ها آموزش داده می شد بلکه آموزش در اختیار خانواده های نیازمند هم قرار می گرفت. شاید این اقدام آموزشگاه ها به حفظ و توسعه میراث های فرهنگی را بتوان نخستین گام در راه اندازی خیریه های آموزشی در ایران باستان تلقی کرد.

همچنین، مذهب و اخلاق که در آموزش های ایران باستان نقش برجسته ای داشته اند، مردم را همواره به درستی، راستی و کار خیر تشویق می کرده اند. متون مذهبی و اندرزنامه های ایران باستان آموزش به دیگران را جزو کارهای نیک می دانسته و آموزش به دیگران را نیز توصیه می کرده اند و بدین طریق مروج کار خیر بوده اند. بنابراین، با آنکه در آنها به طور مستقیم به وجود خیریه های آموزشی اشاره نشده است، اما خیریه های آموزشی در ایران باستان با هدف ترویج دین، ارزش های فرهنگی، قواعد اجتماعی و گاهی علوم خاص فعالیت هایی داشته اند.

۱. این مقاله کوتاه برگرفته از فصل دوم کتاب زیر است:

ماحوزی، رضا (۱۴۰۰). حامیان علم و فناوری در ایران و جهان. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.

نشان می‌دهد که در آن دوران کارهای خیر، از جمله در آموزش، شکلی نظام‌یافته داشته است. وقف در ایران عصر ساسانی یا خاص بود، بدین معنا که مالی معین برای مدتی معین یا در طول حیات فرد به وقف گذاشته می‌شد و پس از مرگ وی یا پایان موعده مقرر به فرزندان باز می‌گشت، یا عام بود یعنی برای نیتی خاص اموالی در اختیار عامه مردم قرار می‌گرفت و تا همیشه بدان منوال باقی می‌ماند. نوع عام وقف در ایران عصر ساسانی صرف امور آموزشی نیز می‌شد. انتقال تربیت درست روانی، ورزش پهلوانی و تقویت روحیه دلیری در برابر متجاوزان غیرایرانی، عرق ملی و دفاع از ارزش‌های میهنی، فرهنگی، دینی به عصر پرشکوه اسلامی حاکی از توان بالای نهاد آموزش ایران عصر ساسانیان است. ورود دین اسلام به سرزمین ایران و لزوم تبلیغ و ترویج آن راه‌اندازی مکتب‌خانه‌هایی را ضروری ساخت که در آغاز دغدغه‌های دینی داشتند. مکتب‌خانه‌ها از سده دوم هجری قمری شکل گرفتند و چنان فراگیر شدند که نه تنها هر شهری چندین مکتب‌خانه داشت، بلکه کمتر روستایی خالی از آن بود. از سنت‌های رایج در مکتب‌خانه‌های ایرانی با هدف کار خیر در امور آموزشی اجازه دادن کتاب به افراد نیازمند بوده است. مستمندان و یتیمان از تحصیل رایگان برخوردار بودند یا برخی در مکتب کار می‌کردند و بدین ترتیب هزینه تحصیل خود را می‌پرداختند. بدیهی است که این خود از انواع کار خیر در ایران دوران اسلامی بوده است. از عصر صفویه تا دوره قاجاریه نیز توسعه

با وجود اینکه با سلطه مقدونیان و سلوکیان جامعه دچار فترت و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی مختل شد، اما نتوانستند آنها را ریشه‌کن کنند. فرهنگ سبب ایجاد دگرگونی در شهرهای بزرگ شد، ولی ساکنان بخش‌های گسترده جامعه، مانند روستاییان، ساتبها و دهقانان، با قیام‌های خود «هلنیسم» را در شئون سیاسی و فرهنگی طرد کردند و با استقرار سلطنت اشکانیان میراث‌های قدیم و قوام‌یافته فرهنگی خود را پاس داشتند. به رغم ویرانی بسیاری از آتشکده‌ها و آموزشگاه‌ها و جلوگیری از تعلیم موبدان و هیربدان، با استحکام نهاد خانواده ارزش‌های ملی و تاریخی ایرانیان پایدار ماند و رونق گذشته کمابیش بازگشت. در عصر ساسانیان آموزش و پرورش در پیوند با دیانت و تقابل با اندیشه‌های غیرخودی پویایی بیشتری یافت و خاصه در برابر یورش رومی‌ها و اقوام شمال آسیا مقاومت کرد. در سطوح عمومی و ابتدایی در همه شهرها و شهرک‌ها آتشکده‌ها و آموزشگاه‌های متعددی تأسیس شد و آموزگاران در آشناسازی کودکان و نوجوانان با فرهنگ و ارزش‌های جامعه کوشیدند؛ خط، زبان، دانش و هنر در کارگاه‌های خصوصی و هنرکده‌ها آموزش داده می‌شد و معماری و صنایع دستی تحولی چشم‌گیر یافت. در این دوره، نقش تعالیم زردشتی در آموزش پررنگ بود و به تبع آن کار خیر، به ویژه در آموزش ارزش‌های فرهنگی و دینی، از جایگاه مهم‌تری برخوردار شد. متون مذهبی در خصوص وقف در ایران دوران ساسانی

آن آموزشی، با کمک ارتش برنامه های گسترده ملی در سه سطح «آموزش»، «بهداشت» و «عمران و توسعه» در قالب سپاهیان دانش، بهداشت و ترویج و آبادانی به اجرا درآمد. در کنار آن، برنامه و محتوای آموزشی مدارس تغییر کرد و دانشگاهها و کالج های جدیدی هماهنگ با برنامه های انقلاب سفید تأسیس شد. نهاد آموزشی در دو دهه پایانی حکومت محمدرضاشاه به اتکای پول نفت و مأموریت حکومت در پیش برد برنامه های انقلاب سفید خصلت حکومتی به خود گرفت و از وجوه مدنی و مشارکت های مردمی در تعریف سیاستها، عرضه نیازها و غیره عاری بود.

انقلاب سال ۱۳۵۷ پایان برنامه ها و اهداف پهلوی دوم در عرصه آموزش بود. انقلاب اسلامی به خروجی های متفاوتی از نظام آموزش می اندیشید. با این حال، وجه شباهت نظام آموزشی اسلام خواهانه و متمایل به سنت گذشته با نظام های آموزشی پهلوی اول و دوم این بود که هر سه نظام آموزشی را کارخانه انسان سازی می دانستند، با این تفاوت که پهلوی اول آن را کارخانه ای برای تمناهای سیاسی و اجتماعی دولت ملی، پهلوی دوم آن را برای تأمین کادر توسعه اقتصادی و جمهوری اسلامی آن را برای تربیت مجریان ارزشها و آرمان های انقلاب اسلامی می خواست.

آموزش رایگان به نیازمندان، ساخت مدارس رایگان، دولتی شدن نهاد آموزش و پرورش و ساخت مدارس جدید در دوره قاجاریه، تأسیس انجمن معارف، و توسعه تخصصی خیریه های حوزه علم شکل گرفته است.

پس از مشروطه نظام آموزشی کشور که پیش وکم جنبه دولتی یافته بود با هدف تبیین گفتمان وحدت ملی، حفظ وطن از تجاوزات بیرونی و مشکلات درونی، از جمله بیماری های واگیردار، چون طاعون و وبا، و دفع خطر قحطی های کشنده ای که عمدتاً با بیماری های مذکور همراه می شد و همچون داس کشاورز جمعیت ایران را درو می کرد شکل گرفت. این بار حکومت با تأسیس انجمن معارف و پس از آن وزارت معارف نظام آموزش ملی واحد و گسترده ای را تعریف و اجرا کرد. بدین منظور، حکومت ملی نیز با هدف توسعه آموزش در کشور محقق شد که اولین جلوه آن را در حکومت رضاشاه می بینیم.

سلطنت رضاشاه، به مثابه نخستین حکومت مدرن ملی در تاریخ ایران شمایل ایران را در همه شئون تغییر داد، اما به همان اندازه تسلط دولت و حکومت را بر شئون اجتماعی تثبیت کرد؛ تثبیتی که در نهایت به کاهش و تضعیف زمینه فرهنگی و اجتماعی مشارکت های مردمی در امور خیر، به ویژه امور آموزشی منجر شد که تا پیش از این، بار عمده آن بر عهده خود مردم و خانواده ها و اصناف علم دوست بود.

با آغاز دهه چهل و اعلام برنامه تحولات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و متعاقب

در دوره اخیر نقش خیریه ها در حوزه علم و فناوری پررنگ بوده و طبق آمارها، ۳۷ درصد از مدارس فعال فعلی را خیرین مدرسه‌ساز ساخته اند. به نظر می‌رسد خیرین، برخلاف برخی از حکومت ها و دولت ها، در عرصه آموزش به کودکان بیش از جوانان و بزرگسالان اولویت می‌دهند. به طور کلی با توجه به مشکلات عدیده ساختاری و فرهنگی، در مقایسه آموزش و پرورش و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری وضعیت خیریه های آموزش عمومی بسیار گسترده‌تر و بهتر از خیریه‌های علم و فناوری در سطح آموزش عالی است.

دکتر علی اصغر عالمی خیر گران قدر عرصه علم و فناوری

برافراشته اند. این خانه با نمای آجری کرم و سرخ رنگ و بوی علم و بخشش دارد. در اواخر دی ماه برای دیدن دکتر علی اصغر عالمی که چندسالی است که به واسطه بیماری در بستر خوابیده است، رفته ایم و درباره خدمات و اقدامات ایشان به گفتگو پرداختیم. دکتر عالمی در سال ۱۳۱۲ در روستای حجاجی به دنیا آمدند. خانواده ایشان همگی علاقمند به علم و دانش بودند و همه مجتهد و دانشمند بودند و پدرشان معروف به مدیرالعداله بود. دکتر عالمی تحصیلات خود را ابتدا در

در محله باغ عالمی دامغان، خانه‌ای وجود دارد که سردر آن خانه نوشته شده «دانشگاه دامغان - مجموعه اهدایی دکتر علی اصغر عالمی». این خانه آجرنما، تلفیقی از معماری ایرانی و مدرنیته است. ضمن وجود امکانات گوناگون، رنگ و بوی خانه های سنتی شهرستان دامغان را دارد. دو حیاط این خانه مزین به درختان و گل‌های زیباست که در فصل زمستان، بی برگ و بار به خواب رفته اند. در پشت خانه نیز باغ کوچک پسته ای قرار دارد که درختان پسته جوان به صف

- احداث مهمان سرای هشت واحدی دانشگاه
- احداث سرای دانشجویان متأهل
- احداث و تجهیز کلاس های آموزش رایانه
- اهدای مدرسه مدیرعالمی به آموزش و پرورش شهرستان
- کمک به تجهیز و ساخت بنا برای کورکان استثنائی.
- همچنین، با توجه به علاقه مندی ایشان به شهر و زادگاه خود، با پیگیری های بسیار توانستند مزرعه ای را در سیسپیل کانتی ایالت مریلند به نام دامغان ثبت کنند که فرایند آن ۹ سال به طول انجامید و بعدها در آنجا شهرک سازی انجام شد.
- اهداء کامل خانه ای را که برای سکونت خویش ساخته و در حال حاضر در بخشی از آن سکونت دارند، به دانشگاه دامغان اهدا کرده اند تا بتوانند در برنامه های گوناگون از آن استفاده کنند.
- تأسیس بنیاد ژنتیک دامغان نیز از موارد دیگری است که سبب شد در شانزدهمین کنگره ملی ژنتیک ایران، «جایزه ملی ژنتیک» به ایشان اختصاص یابد.
- صندوق بورس تحصیلی مدیرعالمی و بانو (به یاد پدر و مادرشان)
- حمایت مالی و بورس بیش از ۱۵۰ دانشجوی مستعد
- تجهیز آزمایشگاه های شیمی و فیزیک هسته ای دانشگاه دامغان
- اهدای کتاب، خرید تجهیزات و راه اندازی لابراتور زبان دانشگاه

سه بعد مهم در وقف آموزش عالی

دهند که بودجه‌های تأمین شده از کمک‌های مردمی در چه زمینه‌هایی مورد استفاده قرار گرفته است؛ مانند: پرداخت کمک‌هزینه‌ی تحصیلی به دانشجویان؛ تجهیز یا ساخت کتابخانه، آزمایشگاه، خوابگاه، و مجموعه‌ی ورزشی؛ و یا تأمین هزینه‌ی موردنیاز برای انجام پروژه‌های تحقیقاتی. این گزارش‌های شفاف سبب جلب اعتماد خیرین شده و زمانی که آن‌ها اثر نیکوکاری خود را به‌طور مستقیم مشاهده کنند، برای کمک‌های بیش‌تر ترغیب خواهند شد. به‌علاوه، برای برخی خیرین مهم است مبلغی که اهدا می‌کنند، دقیقاً در همان حوزه و مسیری استفاده شود که مورد نظر آن‌هاست، بنابراین مؤسسات باید اهداف و علایق خیرین نیک‌اندیش را مبنای کار خود قرار دهند و صرفاً مطابق خواست خود عمل نکنند.

فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها از جمله گروه‌هایی هستند که در پرداخت کمک‌های خیریه‌ای به محل تحصیل سابق خود نقش دارند و به همین دلیل، مؤسسات و دانشگاه‌ها بهتر است ارتباط خود را با فارغ‌التحصیلان تقویت و حفظ کنند تا احتمال مشارکت آن‌ها در حمایت از مؤسسه، پس از فارغ‌التحصیلی افزایش یابد.

در جهان پویای آموزش عالی وقف و کمک‌های مردمی از دیرباز تا کنون نقش پررنگی در همگانی کردن آموزش، گسترش مؤسسات پژوهشی و آموزشی، حمایت از ایده‌های نوآورانه‌ی دانشجویانی که آینده‌ساز زندگی بشر هستند، و تسهیل فرایند تحصیلی آن‌ها داشته و دارند. در بسیاری از کشورها، بودجه‌های دولتی اختصاص‌یافته به دانشگاه‌ها کاهش یافته و به‌تنهایی برای تأمین هزینه‌ها کافی نیست؛ به همین دلیل، دانشگاه‌ها باید بتوانند با راه‌اندازی کمپین‌ها یا طرح‌های بلندمدت، کمک‌های خیرخواهانه‌ی مردمی و سازمانی را جذب کنند. بسیاری از دانشگاه‌های مهم، مانند دانشگاه‌های هاروارد، استنفورد، و کمبریج، سال‌هاست که از کمک‌های کلان مردمی استفاده می‌کنند و دانشگاه‌های دیگر نیز مسیر مشابهی را در پیش گرفته‌اند. دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، به منظور جذب و حفظ منابع مالی مردمی همواره باید سه اصل کلیدی را مورد نظر قرار دهند شامل ارائه‌ی گزارش کار، حفظ ارتباط با فارغ‌التحصیلان، و تکریم خیرین؛ در ادامه، به این سه اصل پرداخته می‌شود.

خیرین‌سی که در حوزه‌ی آموزش عالی فعالیت می‌کنند مایل‌اند اثر ملموس و شفاف کمک‌هایی که به مؤسسات و دانشگاه‌ها کرده‌اند را ببینند. به همین دلیل، مؤسسات مختلف باید گزارش‌های منظمی تهیه کنند و در آن‌ها به‌طور صریح شرح

دوستانه و مقام والای آن‌ها ارزشمند بوده و ارج نهاده می‌شود. بنابراین، دانشگاه‌ها باید طی زمان، روابط صمیمانه و دوستانه‌ای با خیرین ایجاد کنند، مراسم‌ها و گردهمایی‌هایی برای تجلیل از خیرین برگزار کنند، به مناسبت‌های مختلف، کارت‌های تبریک و هدایایی برای آن‌ها ارسال کنند، و به‌طور کلی، متناسب با شرایط خود، اقداماتی را انجام دهند که از کمک‌های خیرین قدردانی و تشکر شود.

البته حمایت فارغ‌التحصیلان همواره به‌صورت پرداخت کمک‌هزینه و اختصاص سرمایه‌ی مادی نیست، بلکه آنها در انجام فعالیت‌های داوطلبانه در زمینه آموزش، تدریس برای دانشجویان فعلی، مشارکت در رویدادهای جذب کمک‌های مردمی و به‌طور کلی، هرگونه اقدامی در راستای بهبود وضعیت آموزشی و پرورشی مؤسسه نقش آفرینی می‌کنند. مؤسسات و دانشگاه‌ها می‌توانند با طراحی وب‌سایت ویژه برای فارغ‌التحصیلان، تشکیل انجمن ویژه و انتشار مجله و خبرنامه به‌صورت آنلاین و چاپی، برگزاری رویدادها، گردهمایی‌ها، و گردش‌های دوستانه، ارائه‌ی خدماتی مانند عضویت کتابخانه و باشگاه ورزشی، و اطلاع‌رسانی درباره‌ی فرصت‌های شغلی و نمایندگی‌های کاری، ارتباط خود را با فارغ‌التحصیلان حفظ کنند و شبکه‌ی دوستانه‌ای بسازند که بتوانند حمایت فارغ‌التحصیلان را دریافت کنند.

ذکر این نکته ضروری است که حمایت خیرین یکی از عناصر تضمین‌کننده‌ی حفظ حیات و پیشرفت دانش است؛ به همین دلیل، دانشگاه‌ها و مؤسسات باید قدردان حمایت خیرینی باشند که در مسیر رشد علم و فناوری قدم می‌گذارند و امکان کسب دانش را برای جوانان فراهم می‌کنند. خیرین باید بدانند که اقدامات نوع

نگاهی بر جوایز حوزه‌ی علم و تکنولوژی

را جذب کرده و پژوهشگران متعددی به سمت آن موضوع خاص متمایل می‌شوند، درباره‌ی آن تحقیق و آزمایش کرده و تعداد مقالات و نتایج پژوهشی منتشر شده در آن‌ها، به‌طور قابل‌توجهی افزایش می‌یابد. بنابراین، اهداء جایزه در افزایش اهمیت و شناخته‌ترشدن یک موضوع علمی در میان اصحاب علم نیز نقش اثرگذاری دارد.

علاوه بر آن، اخبار مربوط به جوایز علمی و برندگان آن‌ها که در رسانه‌ها فراگیر می‌شود، به‌ویژه در عصر حاضر که اینترنت و پلتفرم‌های مبتنی بر آن، دسترسی به اخبار رویدادهای مهم را تسهیل کرده است، آگاهی و درک عمومی نسبت به ارزش حوزه‌های مختلف علم و فناوری را افزایش داده و می‌تواند مشارکت عمومی بیش‌تری را در اختصاص بودجه‌های دولتی و خصوصی و کمک‌های داوطلبانه به دانشمندان یا مؤسسات و مراکز علمی به همراه داشته باشد. از جوایز مهم علمی که سالانه یا چند سال یک بار اهدا می‌شوند می‌توان به جایزه‌ی نوبل در رشته‌های فیزیک، شیمی، پزشکی، ادبیات، صلح، و اقتصاد؛ جایزه‌ی تورینگ در علوم کامپیوتری؛ مدال فیلدز در ریاضیات؛ جایزه‌ی آبل در ریاضیات؛ و جایزه‌ی برکترو در فیزیک بنیادی، ریاضیات، و علوم زیستی اشاره کرد.

جوایز مختلفی در زمینه‌های گوناگون علم و فناوری وجود دارد که نقش مهمی در گسترش علم و فناوری و پیش‌برد اکتشافات و اختراعات دارند. سالانه، دانشمندانی که در گسترش مرزهای علم و ترویج آن تأثیرگذار بوده و دستاوردهای علمی برتر داشته‌اند، نائل به دریافت جوایزی می‌شوند که در حوزه‌های مختلف فیزیک، شیمی، ریاضیات، پزشکی، نجوم و اخترشناسی، اقتصاد و... اهداء می‌شود که برای برندگان اعتبار علمی بیش‌تر و همچنین شناخته‌شدن در سطح جهانی را به همراه دارد.

اهدای جوایز همواره اثر انگیزشی بر انسان دارد و همان‌طور که در حوزه‌های ورزشی و هنری، دریافت جایزه می‌تواند محرکی برای تلاش بیش‌تر باشد، دانشمندان هم از این قاعده مستثنی نیستند. دانشمندی که موفق می‌شود جایزه‌ی علمی معتبری کسب کند، از تلاش‌هایش تجلیل می‌شود و دستاوردهایش به رسمیت شناخته می‌شود، برای انجام فعالیت‌های علمی گسترده‌تر خود، انگیزه می‌گیرد و همچنین مشوق و الگویی می‌شود برای دانشمندان جوان‌تر که در حوزه‌ی علمی مشابه او در حال فعالیت هستند تا بیش‌تر تلاش کنند و موفق شوند جوایز معتبری کسب کنند. آمار موجود هم نشان می‌دهد که دانشجویان دانشمندانی که جایزه گرفته‌اند، نسبت به دانشجویان دانشمندانی که گرچه موفق هستند، ولی نائل به کسب جایزه نشده‌اند، با احتمال بیش‌تری جایزه می‌گیرند. به‌علاوه، موضوعات و حوزه‌های پژوهشی که جایزه به آن‌ها تعلق می‌گیرد، مشارکت‌کنندگان بیش‌تری

• جایزه‌ی نوبل

سال ۱۹۰۰ در استکهلم تأسیس شد. این بنیاد مسئولیت دارد تا دارایی‌ها و ثروت کلان آلفرد نوبل را مدیریت کرده و با سرمایه‌گذاری‌های مطمئن، امکان پرداخت هزینه‌ی لازم برای اعطای جوایز را تضمین کند. در وصیت‌نامه‌ی آلفرد نوبل آمده بود که دارایی‌هایش باید در اوراق بهادار امن سرمایه‌گذاری و سود حاصل از آن، سالانه صرف اعطای جایزه به تأثیرگذارترین افراد، یعنی کسانی که بیش‌ترین سود را برای بشریت، در رشته‌های یادشده، داشته‌اند، شود. جایزه‌ی نقدی نوبل، طی سال‌ها به دلیل تفاوت در میزان درآمد و سود بنیاد نوبل از صندوق وقف و شرایط اقتصادی، اجتماعی و سیاسی مختلف، نوساناتی داشته است. مقدار نخستین جوایز نوبل اهداشده در سال ۱۹۰۱، ۱۵۰٫۰۰۰ کرون به‌ازای هر جایزه بود و در حال حاضر، در سال ۲۰۲۳، به ۱۱ میلیون کرون، یعنی معادل ۱ میلیون دلار افزایش یافته است.

آلفرد برنارد نوبل، شیمی‌دان، مخترع، صنعت‌گر و بنیانگذار جایزه‌ی نوبل، یکی از معتبرترین و افتخارآمیزترین جوایز در جهان علم، بود. نوبل در وصیت‌نامه‌ی خود نوشت که تمام دارایی قابل فروش او باید در صندوقی سرمایه‌گذاری شده و سود حاصل از آن، به افرادی که بیش‌ترین سود را برای بشریت، در حوزه‌های فیزیک، شیمی، پزشکی، ادبیات، صلح، و اقتصاد به ارمغان آورده‌اند، اعطا شود. نخستین جوایز نوبل، در پنجمین سال‌مرگ آلفرد نوبل، در ۱۰ دسامبر ۱۹۰۱، به برندگان اعطا شد. دریافت جایزه‌ی نوبل برای تمام جهانیان، فارغ از نژاد، دین، ایدئولوژی، و ملیت آزاد است و همان‌طور که نوبل گفت: «خواسته‌ی صریح و روشن من این است که برای اهدای جوایز، ملیت در نظر گرفته نشود، بلکه جایزه به شایسته‌ترین فرد اهدا شود؛ خواه اسکاندیناویایی باشد، خواه نباشد.» بنیاد نوبل یک مؤسسه‌ی خصوصی است که در

• مدال فیلدز

بر اساس اسناد موجود، نخستین بار در جلسه‌ی این کمیته در سال ۱۹۳۱، فیلدز پیشنهاد کرد که ۲/۵۰۰ دلار از باقی‌مانده‌ی بودجه‌ی کنگره، به اهدای دو مدال به دانشمندان حوزه‌ی ریاضیات تخصیص داده شود. پس از آن‌که فیلدز بخشی از دارایی خود را به کنگره اهداء کرد این مدال به احترام او، فیلدز نامیده شد. جان فیلدز در سال ۱۹۳۲ درگذشت و نخستین مدال فیلدز، چهار سال پس از مرگ او در سال ۱۹۳۶ به دو ریاضی‌دان آمریکایی و فنلاندی اهداء شد.

مدال فیلدز هر چهار سال یک بار، در مراسم کنگره‌ی بین‌المللی ریاضی‌دانان، به دو، سه، و یا چهار ریاضی‌دانی که کم‌تر از ۴۰ سال سن داشته باشند اهداء می‌شود. به دلیل اینکه جایزه‌ی نوبل حوزه‌ی ریاضیات وجود ندارد، این مدال، در واقع به‌عنوان نوبل ریاضیات شناخته می‌شود. دانشگاه تورنتو که برگزارکننده‌ی کنگره‌ی بین‌المللی ریاضی‌دانان در سال ۱۹۲۴ نیز بود، در سال ۱۹۲۳، کمیته‌ی کنگره‌ی بین‌المللی را تأسیس کرد که ریاست آن بر عهده‌ی جان فیلدز، پروفیسور ریاضیات دانشگاه تورنتو قرار گرفت.

• جایزه‌ی تورینگ

تا سال ۲۰۰۲، مبلغ نقدی که به برندگان جایزه اهدا می‌شد، ۱۰۰ هزار دلار بود که بودجه‌ی آن توسط شرکت اینتل تأمین می‌شد. در سال ۲۰۰۷، شرکت گوگل نیز پرداخت بخشی از هزینه‌های جوایز را بر عهده گرفت و مبلغ نقدی اهدایی به ۲۵۰ هزار دلار افزایش یافت. این رقم تا سال ۲۰۱۴ ادامه یافت، اما در این سال، با تخصیص بودجه‌ی یک میلیون دلاری از طرف شرکت گوگل، مقدار جایزه چهار برابر شد و به یک میلیون دلار رسید که این مبلغ تا کنون نیز همراه مدال، به برندگان جایزه‌ی تورینگ اهدا می‌شود.

۱. Association for Computing Machinery (ACM)

جایزه‌ی تورینگ، مهم‌ترین و معتبرترین جایزه علم کامپیوتر است که به افتخار پدر علوم کامپیوتر و هوش مصنوعی، آلن تورینگ، ریاضیدان انگلیسی نام گذاری شده است. این جایزه سالانه توسط انجمن ماشین‌های محاسباتی^۱ به افرادی اهدا می‌شود که نقش قابل توجهی در علوم کامپیوتر داشته‌اند. از آنجایی که جایزه نوبل در حوزه‌ی کامپیوتر وجود ندارد، این جایزه اغلب به‌عنوان نوبل رشته‌ی کامپیوتر شناخته می‌شود که برای اولین بار، در سال ۱۹۶۶ به دانشمندی امریکایی اهدا شد. ایالات متحده امریکا در صدر لیست برندگان این جایزه قرار دارد و تا به حال، ۵۰ دانشمند از این کشور موفق به کسب جایزه‌ی تورینگ شده‌اند. کشور انگلستان با ۷ برنده و کانادا با ۵ برنده نیز به ترتیب در رتبه‌های دوم و سوم قرار می‌گیرند.

مروری بر فعالیت‌های بنیاد حامیان علم و فناوری ایران در سال ۱۴۰۲

بنیاد حامیان علم و فناوری ایران با هدف ترویج حمایت‌های مردمی از حوزه دانش و فناوری، در مسیر افزایش مشارکت عمومی و جذب و هدایت سرمایه‌های واقفین به‌سوی محل نیازمندی‌های آموزش عالی، گام برمی‌دارد. در سالی که گذشت، فعالیت‌های متعددی در جهت تحقق اهداف بنیاد انجام شد و نتایج مثبتی به همراه داشت که در ادامه به مرور برخی از این رویدادها پرداخته می‌شود.

• پرداخت کمک هزینه تحصیلی به دانشجویان

پرداخت می شود. بنیاد حامیان علم و فناوری ایران، پرداخت کمک هزینه تحصیلی را از اسفندماه سال ۱۴۰۰ با پرداخت به ۵۵ دانشجو آغاز کرد، به طوری که دانشجویان تحت پوشش در هر نیم سال تحصیلی، به مدت پنج ماه (۱۰ ماه در سال)، از این کمک هزینه برخوردار می شوند. مبلغ پرداختی ماهانه ۵۰۰ هزار تومان است که در حال حاضر، بیش از ۱۰۰۰ دانشجوی این کمک هزینه را دریافت می کنند.

بنیاد حامیان علم و فناوری ایران به منظور کمک به تسهیل شرایط تحصیل دانشجویان و کاهش دغدغه های مالی آنان، به دانشجویان مستعد متقاضی به صورت ماهانه کمک هزینه تحصیلی پرداخت می کند. بنیاد در ازای پرداخت این کمک هزینه تحصیلی هیچ گونه وثیقه یا ضمانتی از دانشجویان دریافت نمی کند، بلکه دانشجویان شرافتاً متعهد می شوند که چهار سال پس از فراغت از تحصیل، کمک هزینه دریافتی را به صورت قسطی در مدت ۲ سال به صندوق حمایت از دانشجویان بنیاد بازگردانند. سرمایه مالی پرداخت این کمک هزینه به دانشجویان از محل کمک های خیرین و یاریگران بنیاد به صندوق حمایت از دانشجویان تأمین می شود. صندوق حمایت از دانشجویان صندوقی است که کمک های مالی خیرین برای حمایت از تحصیل دانشجویان در آن سپرده گذاری شده و از سود حاصل از آن، به دانشجویان کمک هزینه

• افتتاح خوابگاه متاهلی دانشگاه قم

ساخت خوابگاه متاهلی دانشگاه قم که به همت خیر نیک اندیش، مرحوم سیدیچی بدری و پیشنهاد بنیاد حامیان علم و فناوری ایران آغاز شده بود، در شهریورماه ۱۴۰۲ به اتمام رسید و با حضور ریاست محترم دانشگاه قم، دکتر محمدحسین امید (مدیرعامل بنیاد حامیان علم و فناوری ایران) و خیرین محلی افتتاح شد و مورد بهره برداری قرار گرفت. این خوابگاه که شامل چهار واحد مستقل ویلایی، هر یک به مساحت ۴۵ مترمربع زیربنا و ۴۵ متر حیاط است، از آغاز سال تحصیلی جاری، در اختیار دانشجویان متأهل دانشگاه قم قرار گرفته است.

• برگزاری ششمین گردهمایی خیرین آموزش عالی

بنیاد حامیان علم و فناوری ایران، به رسم هر سال، ششمین گردهمایی خیرین آموزش عالی را در خردادماه در مشهد برگزار کرد. این گردهمایی با هدف تکریم خیرین نیک اندیش و گسترش فرهنگ وقف در حوزه آموزش عالی، از سال ۱۳۹۴ تا کنون، به جز وقفه سه ساله ناشی از شیوع ویروس کرونا، به صورت سالانه برگزار شده است. ششمین گردهمایی خیرین آموزش عالی در تاریخ ۲۴ خردادماه ۱۴۰۲ با حمایت مالی یکی از خیرین برجسته آموزش عالی، در هتل پردیسان مشهد درحالی برگزار شد که مسئولیت هماهنگی و اجرای را بنیاد دانشگاهی فردوسی مشهد عهده دار بود. در این گردهمایی شماری از خیرین حوزه علم و فناوری، دکتر خطیبی معاون اداری مالی و مدیریت منابع وزارت عتف، دکتر زمانیان مشاور وزیر و دبیر ستاد خیرین وزارت عتف، اعضای هیئت امناء و هیئت مدیره بنیاد حامیان علم و فناوری ایران، رؤسای برخی از دانشگاهها، و مدیران عامل بنیادهای دانشگاهی کشور شرکت داشتند.

• برگزاری پویش حمایت از ایده‌های نوآورانه و کارآفرینانه

از آنجا که بنیاد حامیان علم و فناوری ایران در راستای حمایت از نوآوری، کارآفرینی و اشتغال‌آفرینی دانشجویان، در سال گذشته، آیین‌نامه‌ی حمایت از ایده‌های نوآورانه و کارآفرینانه‌ی دانشجویی را تصویب و به پارک‌های علم و فناوری سراسر کشور ابلاغ کرد، پویش ششمین گردهمایی خیرین آموزش عالی را نیز به «حمایت از ایده‌های نوآورانه و کارآفرینانه‌ی دانشجویی» اختصاص داد.

بر اساس آیین‌نامه‌ی مذکور، بنیاد حامیان از ایده‌های دانشجویی که از سوی پارک‌های علم و فناوری تأیید شوند، به میزان حمایت مالی ۵۰ میلیون تومان حمایت می‌کند. با برگزاری این پویش در ششمین گردهمایی خیرین آموزش عالی در سال ۱۴۰۲، خیرین آمادگی خود را برای حمایت از بیش از ۲۰۰ طرح دانشجویی اعلام کردند.

برگزاری
ششمین گردهمایی خیرین آموزش عالی

بنیاد حامیان علم و فناوری ایران

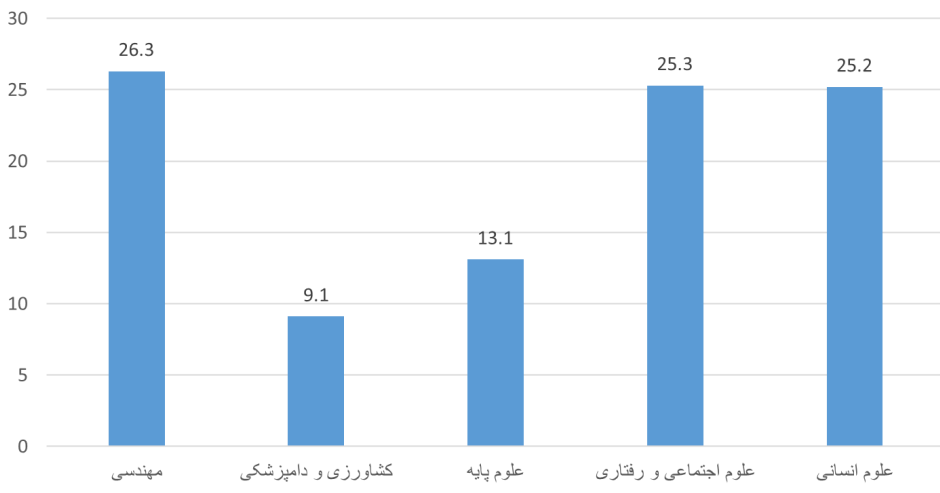
گزارش یک نظرسنجی

بنیاد حامیان علم و فناوری ایران به منظور بهبود پرداخت کمک هزینه تحصیلی به دانشجویان و دریافت نظر آنان، در آذر ۱۴۰۲ یک نظرسنجی از دانشجویان دریافت کننده کمک هزینه تحصیلی و متقاضیانی که موفق به دریافت کمک هزینه تحصیلی نشدند انجام داد. در این نظرسنجی که به صورت تلفنی و به شیوه ای تصادفی انجام شد، ۱۰۰ نفر (۱۰ درصد) از دانشجویان دریافت کننده کمک هزینه و ۴۰ نفر از دانشجویان متقاضی که کمک هزینه به آنها تعلق نگرفته بود شرکت داشتند. یافته های مربوط به هر کدام از این دو گروه به تفکیک در زیر ارائه شده است.

دریافت کنندگان کمک هزینه تحصیلی

جنسیت ۷۰ درصد از پاسخگویان دریافت کننده زن و ۳۰ درصد مرد بود. همچنین، ۶۹/۷ درصد از پاسخگویان دریافت کننده در مقطع کارشناسی، ۲۲/۲ درصد در مقطع ارشد و ۸/۸ درصد نیز در مقطع دکتری مشغول به تحصیل بودند. علاوه بر این، بیشترین دریافت کنندگان مربوط به رشته مهندسی بودند با ۲۶/۳ درصد و پس از آن علوم اجتماعی و رفتاری و علوم انسانی هرکدام با ۲۵/۲ درصد قرار داشتند، تفکیک رشته تحصیلی پاسخگویان در نمودار زیر نمایش داده شده است.

نمودار ۱: توزیع درصدی رشته تحصیلی پاسخگویان

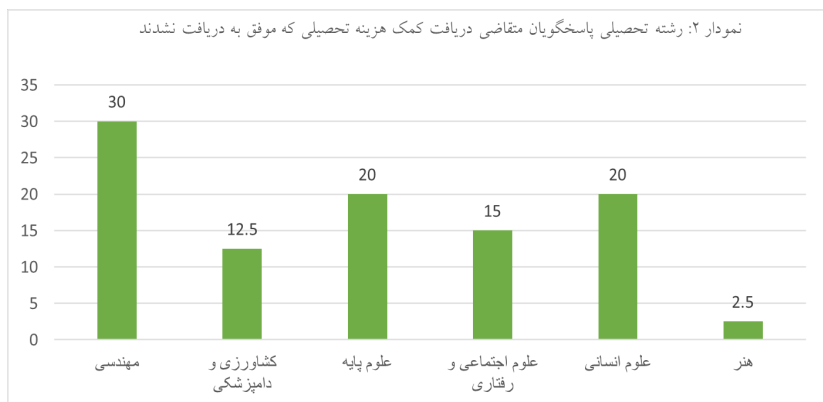

جدول 2: سؤالات نظرسنجی از دریافت کنندگان کمک هزینه تحصیلی

سؤالات	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میانگین
تا چه اندازه از شیوه اطلاع رسانی دانشگاه برای درخواست کمک هزینه تحصیلی رضایت دارید؟	21.2	30.3	25.3	6.1	17.2	3.32
تا چه اندازه از شیوه ثبت نام کمک هزینه رضایت دارید؟	59.6	29.3	9.1	2.0	0.00	4.46
تا چه اندازه از مبلغ کمک هزینه دریافتی رضایت دارید؟	3.0	22.2	46.5	20.2	8.1	2.91
تا چه اندازه با شیوه تعهد بازپرداخت کمک هزینه که صرفاً بر مبنای تعهد اخلاقی است موافقت می کنید؟	66.7	20.2	13.1	0.00	0.00	4.53
تا چه اندازه از زمان پیش بینی شده برای بازپرداخت کمک هزینه رضایت دارید؟	64.3	24.5	10.2	1.0	0.00	4.52
این کمک هزینه تا چه اندازه در بهبود عملکرد تحصیلی شما تأثیرگذار بوده است؟	18.8	26.0	39.6	8.3	7.3	3.4
تا چه اندازه مایل هستید برای افزایش تعداد دانشجویان دریافت کننده به صندوق حمایت از دانشجویان کمک کنید؟	62.6	27.3	9.1	1.0	0.00	4.51
تا چه اندازه مایل هستید برای معرفی فعالیت های بنیاد داوطلبانه همکاری کنید؟	30.6	43.9	20.4	5.1	0.00	4.0

متقاضیانی که موفق به دریافت نشدند:

جنسیت ۵۷/۵ درصد از این دسته از پاسخگویان زن و ۴۲/۵ درصد مرد بود. همچنین، ۵۹ درصد از آنها در مقطع کارشناسی، ۲۵/۶ درصد در مقطع کارشناسی ارشد و ۱۵/۴ درصد نیز در مقطع دکتری مشغول به تحصیل بودند. به لحاظ رشته تحصیلی، بیشتر پاسخگویان این دسته در رشته مهندسی مشغول به تحصیل بودند و پس از آن رشته های علوم انسانی و علوم پایه قرار داشتند؛ تفکیک رشته تحصیلی این گروه در نمودار زیر ارائه شده است.

سؤالات	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میانگین
تا چه اندازه شیوه اطلاع رسانی دانشگاه برای درخواست کمک هزینه تحصیلی را مناسب می دانید؟	10.0	27.5	40	7.5	15.0	3.1
تا چه اندازه از شیوه ثبت نام برای دریافت کمک هزینه رضایت دارید؟	38.5	41	17.9	2.6	0.00	4.15
تا چه اندازه انتخاب دانشجویان واجد شرایط را عادلانه می دانید؟	31.3	15.6	37.5	9.4	6.3	3.56
دریافت این کمک هزینه تا چه اندازه می توانست در عملکرد تحصیلی شما اثرگذار باشد؟	52.5	25.0	10.0	5.0	7.5	4.1
تا چه میزان تمایل دارید وجود این کمک هزینه را به دیگر دانشجویان اطلاع دهید؟	60.0	27.5	5.0	2.5	5.0	4.35
تا چه اندازه مایل هستید برای معرفی فعالیت های بنیاد داوطلبانه همکاری کنید؟	27.5	40.0	20.0	7.5	5.0	3.77

جدول 2: سؤالات نظرسنجی از متقاضیانی که موفق به دریافت کمک هزینه نشدند

درگذشت خیر نیک اندیش سرکار خانم کاریابی

با عرض تأسف و تأثر فراوان، بانوی خیر و نیک اندیش سرکار خانم ملوک کاریابی، از یاریگران بنیاد حامیان علم و فناوری ایران، به لقاء الله پیوست.

ایشان همواره حمایت گر حوزه علم و فناوری بوده و از جمله اقدامات خیریه ای ایشان در سالهای اخیر میتوان به احداث مدرسه شش کلاسه در زهک زابل و اعطای کمک مالی به صندوق حمایت از دانشجویان اشاره کرد.

بنیاد حامیان علم و فناوری ایران ضمن ابراز همدردی با بستگان آن مرحومه، درگذشت این عزیز سفر کرده را تسلیت عرض کرده و برای ایشان از خداوند رحمان علو درجات را مسئلت دارد.